

у справах своїх клієнтів. Цю ж думку він послідовно проводить і у брошурі «Майбутнє російської адвокатури»

Таким чином, у наукових працях видатного вченого-правознавця, практикуючого адвоката Євгена Володимировича Васковського присутнє історико-правове обґрунтування організації адвокатури як правового інституту та як інструменту захисту суб'єктивних прав.

Підрозділ 3.2

Історія розвитку держави і права

Барабаш Н. О.

Криворізький факультет

*Національного університету «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін,
кандидат історичних наук, доцент*

«АВТОБІОГРАФІЧНІ ЗАПИСКИ» Н. А. МАРКЕВИЧА ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Вивчення соціального ладу Наддніпрянської України, що входила до складу Російської імперії, передбачає дослідження такої його складової, як дворянство. При формуванні джерельної бази вивчення дворянської верстви дослідники приділяють значну увагу винайденню й введенню до наукового обігу щоденниково-мемуарної групи джерел.

За довготривалою традицією існування автобіографічних та сімейних записок у дворянській культурі утворилися певні принципи побудови тексту, типологічні ситуації, епізоди й образи. На думку дослідників, головним у сімейних та автобіографічних записках є зображення історії родини, що охоплює декілька поколінь і показана в аспекті приватного внутрішньородинного, домашнього життя. Біографія автора будь-яких типових записок стає частиною надособового родового «начала» й розгортається на фоні життя родини в маєткових локусах, своєрідних «сімейних гніздах» (Николаева Н. А. Трансформация жанра семейных записок XVIII-XIX вв. в «Семейной хронике» С. Т. Аксакова / Н. А. Николаева // Материалы к Словарию сюжетов и мотивов русской литературы. – Вып. 6. – Новосибирск, 2004. – С. 64-82).

При характеристиці такого типу джерел, як сімейні та автобіографічні записки, обов'язковим є врахування особливостей автобіографічної пам'яті, яку в психології розуміють як особливий тип пам'яті, чії закономірності дозволяють особистості мати «самопрезентацію історії свого існування» (Нуркова В. В. Автобиографическая память: Структура,

функції, механізми: Диссертация. кандидата психологических наук: 19.00.01. – Москва, 1998. – С. 11). При цьому адекватними одиницями автобіографічної пам'яті є «автобіографічні події», що актуалізують процес «долетворення» через використання емпіричних понять «моє життя», «моя доля» й впливають на вибудову певних типів взаємовідносин особистості зі своїм минулим. У процесі створення автобіографічних джерел важливим виявляється врахування інтервалу самоідентичності особистості, який трактується як відрізок життєвого шляху, кордони якого особистість усвідомлює як межі якісного (кардинального) перетворення самої себе (Там само. – С. 162-163).

Історик, етнограф, фольклорист, архівіст, поет і перекладач, музикант і композитор Микола Андрійович Маркевич (1804-1860 рр.) залишив по собі багатий епістолярій, а також значну кількість щоденників та мемуарів. На цінність еґо-матеріалів М. А. Маркевича звертала увагу дослідниця його біографії Є. М. Косачевська, оскільки цей блок особистих документів створювався ним протягом усього свідомого життя й відрізнявся надзвичайною жвавістю вражень, яскравістю діалогів і т. ін. (Косачевская Е. М. Н. А. Маркевич (1804-1860) / Е. М. Косачевская. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1987. – С. 21).

Джерельним підґрунтям цієї роботи є «Автобіографічні записки» Миколи Андрійовича, датовані 1845 р., проте створені на основі щоденних записів у дитячі роки (Маркевич Н. А. Автобиографические записки. Автограф. 1845. – Рукописный отдел Института русской литературы Российской Академии наук, ф. 488, оп. 1, д. 38, 136 л.). Визначаючи хронологічні межі подання автобіографічних відомостей у даних записках від народження до 1817 року, Микола Андрійович фактично самоідентифікує перший і дуже важливий етап у становленні своєї долі – етап дитинства. Записки виконані в традиційній для того часу формі, а тому розповідь автора про самого себе фактично накладається на викладення історії роду Маркевичів-Марковичів: «Предки мои с незапамятных времен перешли из Малороссии правого берега Днепра, в Малороссию левого берега. При Петре Великом начинают они свою известность в Отечественной истории, и становятся лицами правительственными» (Маркевич Н. А. Автобиографические записки. Автограф. 1845. – Рукописный отдел Института русской литературы Российской Академии наук, ф. 488, оп. 1, д. 38, 136 л., Арк. 3). Вже у вступі до записок М. А. Маркевич зауважує, що представники його роду породнилися із знайомими українськими кланами Міклашевських, Гонзаревських, Скоропадських, Томарів, Горленків, Полуботків, Гудовичів і Кочубеїв. І, навіть, із певною іронією зазначає, що «в жилах моих соединилась кровь двух врагов: Мазепы и Кочубея» (Там само, Арк. 3 зв.).

Декілька сторінок тексту записок присвячені поданню біографічних відомостей про батьків М. А. Маркевича, надвірного радника Андрія Івановича Маркевича й Анастасію Василівну Гудович. Виявляючи шану та

любов до батьків, автор фактично ідеалізує їх постаті. Подальші сторінки «Автобіографічних записок» присвячені характеристиці рідних по лінії батька (Маркевичі та Кочубеї) та по лінії матері (Гудовичи, Галагани та Ограновичи).

Дитинство М. Маркевича, його рідних сестер та брата проходить у маєтках Чернігівської та Полтавської губерній, що належали представникам його родини. Найбільше уваги в записках він приділяє описам садибних комплексів Дунаєць (у даному маєтку М. А. Маркевич народився), Ярославець, Лапинці та ін. Опис кожного відвіданого ним маєтку супроводжується схематичними зображеннями господських будівель. В оточенні рідних, няньок, селян та сусідів-дворян у родинних маєтках відбувається становлення й усвідомлення себе М. А. Маркевичем, формується непересічна «знакова особистість». Таким чином, оцінюючи інформаційний потенціал «Автобіографічних записок» М. А. Маркевича, вважаємо за необхідне зважити на той факт, що чистовий варіант записів був укладений через понад тридцять років після описуваних подій. Тому необхідно ставитися до представлення деяких фактів критично, але загалом запискам притаманна відвертість у поданні автобіографічної інформації, у характеристиці рідних та їх оточення, у подачі матеріалу про повсякденне буття представників аристократії Чернігово-Сіверщини та Полтавщини на початку XIX століття.

Попсуєнко Л. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент*

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ РИМСЬКОГО ІМПЕРАТОРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЦЕРКВУ

Процес формування релігійного права співпав з легалізацією християнства і різким зростанням кількості християн. Тому більшість правових норм релігійного права присвячено юридичному оформленню статусу християнства. Це дозволяє визначати релігійне право і як римське імператорське законодавство про церкву.

У цілому ж під римським імператорським законодавством про церкву слід розуміти сукупність правових норм, виданих імператорською владою з 313 р. до початку V ст., які конституують нікейську церкву, визначаючи її статус в державі і характер взаємин з іншими християнськими (тими, що не визнають Нікейський символ віри) об'єднаннями, а також місце і роль нехристиянських організацій у християнізованій державі.

У системі імператорського законодавства норми, що визначають правовий статус церкви, є, думається, основними. Пояснюється це, насамперед, тим, що попри появу християнства ще у I ст., його правовий статус не було визначено. Першим на цю обставину звернув увагу відомий іс-